

แบบของผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม (2)

เยาวภา เรียงศิลากุล

การจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ใช้เวลานานเท่าไร

ระยะเวลาที่ใช้ในการจดทะเบียนขึ้นอยู่กับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศ ในต่างประเทศโดยทั่วไป ขั้นตอนการจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรมจะใช้เวลาระยะเวลา ประมาณ 6-12 เดือน หรือมากกว่านั้น ซึ่งขึ้นกับจำนวนประเด็นปัญหา เช่น การคัดค้านของผู้ตรวจสอบแบบหรือเงื่อนไขภายใต้การพิจารณา

การเก็บรักษาแบบผลิตภัณฑ์ไว้เป็นความลับก่อนการจดทะเบียนมีความสำคัญอย่างไร

หากคุณต้องการความคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมภายใต้ระบบการจดทะเบียน สิ่งสำคัญที่สุดคือการรักษาแบบผลิตภัณฑ์ไว้เป็นความลับ เนื่องจากแบบที่จะได้รับความคุ้มครอง จำเป็นต้องมี “ความใหม่” ดังนั้นหากคุณต้องเสนอแบบผลิตภัณฑ์ของคุณแก่ผู้อื่น คุณควรมีเอกสารยินยอมที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้มั่นใจว่าแบบของคุณจะเป็นความลับ

แบบผลิตภัณฑ์ที่มีการเปิดเผยสู่สาธารณะ เช่น ทางแค็ตตาล็อกหรือแผ่นพับของบริษัท ถือเป็นสิ่งที่ไม่มี “ความใหม่” เป็นสาธารณสมบัติและไม่สามารถได้รับความคุ้มครองได้ เว้นเสียแต่ว่าจะมีกฎหมายให้ระยะเวลาผ่อนผันการดำเนินการหรือได้รับสิทธิพิเศษจึงจะมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง

ตัวอย่าง: เบบีแอนด์ซิลเดรน

เมื่อกล่าวถึงความสะอาดสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องน้ำสำหรับทารก บริษัทเบบีแอนด์ซิลเดรน ซึ่งเป็นบริษัทเล็ก ๆ แห่งหนึ่งของฝรั่งเศส จึงได้ออกแบบและผลิตเปลญวนสำหรับทารกเพื่อใช้ในห้องน้ำ ด้วยแบบที่เรียบง่ายและมีความสร้างสรรค์ทำให้คุณแม่และทารกทั้งหลายทั่วโลกให้ความสนใจ และเพื่อรับประกันว่าผลิตภัณฑ์ใหม่นี้จะได้รับความคุ้มครอง ทางบริษัทเบบีแอนด์ซิลเดรนจึงได้ยื่นจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรมระหว่างประเทศไว้ในเดือนมีนาคม ปี 2000 จนกระทั่งการยื่นจดทะเบียนเสร็จสมบูรณ์ ทางบริษัทจึงได้ดำเนินแผนธุรกิจโดยจำหน่ายสินค้าไปมากกว่า 10 ประเทศ ในสามทวีป ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายโดยตรงหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิอย่างถูกต้องตามหลักการจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรม

ความสำเร็จของผลิตภัณฑ์นี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เปลญวนได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ชั้นนำของบริษัทเบบีแอนด์ซิลเดรน โดยได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายการจดทะเบียนและสามารถดำเนินแผนการตลาดไปได้ทั่วโลก

ระยะเวลาผ่อนผันการดำเนินการคืออะไร

กฎหมายในบางประเทศอนุญาตให้มีระยะเวลาผ่อนผันการดำเนินการจดทะเบียนเป็นเวลา 6 เดือน หรือ 1 ปี นับจากวันที่แบบผลิตภัณฑ์ได้รับการเปิดเผยสู่สาธารณชน เช่นในกรณีที่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การนำออกแสดง การประกวด ถูคดีพินพิในแค็ตตาล็อกหรือแผ่นพับ หรือมีการโฆษณาก่อนการยื่นจดทะเบียน ซึ่งในช่วงเวลาเหล่านี้คุณต้องวางตลาดโดยไม่ทำให้แบบผลิตภัณฑ์สูญเสีย “ความใหม่” และยังคงต้องดำเนินการขอจดทะเบียนต่อไป

อย่างไรก็ตามในประเทศที่ไม่มีกฎหมายดังกล่าว การเก็บรักษาแบบผลิตภัณฑ์ไว้เป็นความลับถือเป็นสิ่งจำเป็นจนกว่าจะได้รับความคุ้มครองจากการจดทะเบียน นอกจากนี้คุณอาจจะไม่ได้รับสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างระยะเวลาผ่อนผันการดำเนินการ (แม้ว่าแบบผลิตภัณฑ์ของคุณอาจจะได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์หรือกฎหมายคุ้มครองการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการออกกฎหมายของแต่ละประเทศ)

ระยะเวลาผ่อนผันการดำเนินการคืออะไร

ระยะเวลาในการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ปกติแล้วจะมีระยะเวลาอย่างน้อยที่สุด 10 ปี (แม้ว่าโดยส่วนใหญ่จะนานกว่านี้ เช่น สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ระยะเวลาคุ้มครอง 14 ปี และสหภาพยุโรปให้ระยะเวลาคุ้มครอง 25 ปี) ในหลาย ๆ ประเทศ ผู้ถือสิทธิถูกเรียกร้องให้ต่อสัญญาคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ภายใน 5 ปี

ความคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมมีค่าใช้จ่ายเท่าไร

ในแต่ละประเทศมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่แตกต่างกัน โดยอาจมีส่วนมาจากขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนซึ่งต้องจ่ายแก่หน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาระดับพื้นที่หรือระดับประเทศ ซึ่งค่าธรรมเนียมโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับจำนวนแบบผลิตภัณฑ์ที่ขอจดทะเบียนและจำนวนประเทศที่ได้ทำการสำรวจ ตัวอย่างเช่น การขอจดทะเบียน 1 แบบผลิตภัณฑ์ในประเทศของกลุ่มสหภาพยุโรปมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 350 ยูโร และราคานี้จะเพิ่มขึ้นเป็น 1,925 ยูโร หากมีการยื่นขอเป็นจำนวน 10 แบบผลิตภัณฑ์ โดยรายละเอียดค่าธรรมเนียมสามารถสอบถามได้จากหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างพนักงานผู้มีความชำนาญเพื่อช่วยในการดำเนินการจดทะเบียนและจัดการด้านเอกสาร
3. ในหลายประเทศกำหนดให้มีการชำระค่าธรรมเนียมสำหรับต่อสัญญาใหม่เมื่อครบระยะเวลา 5 ปี เพื่อเป็นการรักษาสีทธิผูกขาดในการออกแบบทางอุตสาหกรรมนั้น
4. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแปล หากต้องการให้การออกแบบทางอุตสาหกรรมได้รับการคุ้มครองในต่างประเทศ

คุณควรทำอะไรหากแบบผลิตภัณฑ์ของคุณประกอบด้วยส่วนเสริมประสิทธิภาพการทำงาน พร้อมกับมีลักษณะเด่นด้านความสวยงาม

บ่อยครั้งที่ผลิตภัณฑ์ใหม่มักจะมีทั้งส่วนเสริมประสิทธิภาพการทำงานและมีความสวยงาม ดังนั้นเพื่อให้ได้สิทธิผูกขาดครอบคลุมการทำงานของผลิตภัณฑ์ จึงควรยื่นขอจดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หรือเก็บรักษาไว้เป็นความลับทางการค้า ในกรณีที่ประสิทธิภาพการทำงานของผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่เด่นชัด ยกตัวอย่างเช่นคุณมีผลิตภัณฑ์เป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบใหม่ คุณสามารถทำการจดสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมา รวมถึงสามารถจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรมของโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ด้วย

นักออกแบบหลายคนได้ปกป้องคุณลักษณะต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ด้วยกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรทราบถึงความแตกต่างพื้นฐานระหว่างสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และการออกแบบทางอุตสาหกรรม โดยสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรใช้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ซึ่งรวมถึงการการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น ส่วนการออกแบบทางอุตสาหกรรมใช้เพื่อคุ้มครองลักษณะปรากฏของผลิตภัณฑ์

ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางธุรกิจ

การตัดสินใจในเรื่องความคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมของบริษัทว่าควรจะทำอย่างไร เมื่อไร และที่ไหน มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะมีส่วนสัมพันธ์กับกลยุทธ์การค้าในธุรกิจของบริษัท ตัวอย่างเช่น ประเภทของความคุ้มครอง ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพของความคุ้มครองและปัญหาด้านสิทธิคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาได้แก่ การรับผิดชอบของบุคคลภายในหรือการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของตัวแทนจากภายนอก การกำหนดเวลาโฆษณาแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ การตลาดหรือการเปิดเผยสู่สาธารณชน ตลาดเป้าหมายในการส่งออก รวมถึงกระบวนการและเวลาที่เหมาะสมในการอนุญาตหรือโอนสิทธิแบบผลิตภัณฑ์แก่บริษัทอื่นเพื่อให้ได้รับผลตอบแทน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศูนย์พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีรัฐร่วมเอกชน

ใครควรเป็นผู้ยื่นขอรับความคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม

โดยทั่วไปแล้วนายจ้างของของบุคคลผู้สร้างแบบหรือทำงานภายใต้สัญญาการว่าจ้าง เป็นผู้ที่มีสิทธิขอจดทะเบียน โดยอาจเป็นการขอในนามบุคคลหรือบริษัทก็ได้ การขอจดทะเบียนสามารถทำได้โดยตรงหรือผ่านตัวแทน หากคุณเป็นผู้ขอจดทะเบียนชาวต่างชาติคุณอาจขออนุญาตหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศนั้น ๆ เพื่อขอมีตัวแทนในการจดทะเบียน

การยื่นขอรับการคุ้มครองในประเทศไทย ผู้ที่มีสิทธิยื่น คือ ผู้ประดิษฐ์ขึ้นเองหรือตัวแทนที่รับมอบอำนาจ เช่น ตัวแทนสิทธิบัตรเป็นผู้ยื่น โดยมอบอำนาจให้ตัวแทนจดทะเบียนอิสระหรือใช้บริการสำนักงานกฎหมายที่มีตัวแทนจดทะเบียน

ใครเป็นผู้มีสิทธิครอบครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม

โดยทั่วไปผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์มักจะเป็นคนแรกที่เป็นเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ แต่ในประเทศส่วนใหญ่หากนักออกแบบทำงานภายใต้สัญญาการว่าจ้างแบบผลิตภัณฑ์ที่คิดขึ้นมา (รวมทั้งสิทธิเกี่ยวเนื่อง) สิทธินั้นจะตกเป็นของนายจ้างหรือโอนย้ายไปตามธรรมเนียม

หากแบบผลิตภัณฑ์ถูกพัฒนาขึ้นโดยนักออกแบบภายนอก สิทธิจะตกเป็นของบริษัทที่มอบหมายงานให้ ดังนั้นสิทธิในการเป็นผู้ครอบครองจึงพิจารณาได้จากบุคคลซึ่งมอบหมายให้มีการผลิตแบบผลิตภัณฑ์นั้น และเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจึงควรที่จะมีการทำสัญญากับนักออกแบบตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงแบบผลิตภัณฑ์ต้นฉบับซึ่งนักออกแบบจะได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์โดยอัตโนมัติก็ควรทำสัญญาด้วย

ตัวอย่าง: ดูราเซลล์

ปี 1980 ดูราเซลล์ถือเป็นบริษัทผู้นำด้านถ่านอัลคาไลน์ จนกระทั่งปี 1981 ทางบริษัทได้ว่าจ้างที่ปรึกษาด้านการออกแบบให้ผลิตไฟฉายขนาดพกพา ซึ่งได้ออกวางจำหน่ายในปี 1982 สองปีหลังจากนั้นแบบผลิตภัณฑ์ไฟฉายได้รับรางวัลชนะเลิศการออกแบบของสหราชอาณาจักร จากนั้นบริษัทดูราเซลล์ได้ผลักดันให้มีการผลิตไฟฉายขนาดพกพาในหลาย ๆ รูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับตลาด เช่น พัฒนาให้มีสีส้มมากขึ้นสำหรับกลุ่มลูกค้าวัยรุ่น โดยจุดเด่นทางนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองด้วยกฎหมายสิทธิบัตร ขณะที่รูปแบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองในทุกประเทศที่มีการขายสินค้าของดูราเซลล์

คุณสามารถขอจดทะเบียนหลายๆ แบบผลิตภัณฑ์ในคราวเดียวกันได้หรือไม่

คำตอบขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยในหลายประเทศคุณอาจยื่นขอจดทะเบียนได้ในคราวเดียวกัน (10, 20 หรือแม้แต่ 50 แบบผลิตภัณฑ์) ตราบเท่าที่แบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์หรือกลุ่มของผลิตภัณฑ์เดียวกัน นั่นหมายความว่าหากคุณได้ออกแบบชุดเก้าอี้ โต๊ะ และตู้ ประเทศส่วนใหญ่จะอนุญาตให้คุณจัดเตรียมเอกสารสำหรับขอจดทะเบียนได้ในคราวเดียว และจะครอบคลุมแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมด มีค่าใช้จ่ายเท่ากับการยื่นครั้งเดียว อย่างไรก็ตามหากคุณต้องการความคุ้มครองแบบโคมโไฟ คุณควรแยกขอจดทะเบียน เนื่องจากโคมโไฟไม่จัดอยู่ในกลุ่มของผลิตภัณฑ์เดียวกัน โดยทั่วไปการขอจดทะเบียนเพิ่มเติมจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแต่ก็น้อยกว่าการขอจดทะเบียนทีละแบบผลิตภัณฑ์

ในบางประเทศคุณต้องขอจดทะเบียนแยกแต่ละผลิตภัณฑ์ โดยจะมีข้อจำกัดสำหรับแบบผลิตภัณฑ์เดียวให้แก่การออกแบบที่มีความแตกต่าง หรือ การออกแบบซึ่งมีความสัมพันธ์กันของกลุ่มสินค้า การออกแบบที่มีความแตกต่าง เช่น ตู้มูฮอสองข้างที่ต่างกัน โดยข้างหนึ่งเป็นแบบหนีบ ส่วนอีกข้างหนึ่งเป็นแบบเจาะ แบบผลิตภัณฑ์ที่จะผ่านการพิจารณาจะต้องสามารถนำไปใช้งานได้เหมือนกันและต้องไม่แตกต่างกันในตัวเนื่องงาน

การออกแบบซึ่งมีความสัมพันธ์กันของกลุ่มสินค้า ซึ่งหมายถึงสินค้าที่มีลักษณะทั่วไปเหมือนกัน และมักจะถูกขายคู่กันหรือใช้งานร่วมกัน เช่น เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร (ส้อม ช้อน และมีด) และเครื่องใช้ในครัวเรือน (เครื่องเป่าผม หัวฉีด และแปรง) จากตัวอย่างดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าการกำหนดความเป็นไปได้ในการขอจดทะเบียนในคราวเดียวกันนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากมาย ดังนั้นจึงควรขอข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คุณสามารถอนุญาตให้ใช้สิทธิการออกแบบทางอุตสาหกรรมของคุณได้หรือไม่

การออกแบบทางอุตสาหกรรมจะได้รับการอนุญาตให้ใช้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ก็ต่อเมื่อเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ (licensor) มีความยินยอมให้บุคคลอื่น (licensee) ใช้แบบผลิตภัณฑ์ โดยได้กระทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งสัญญาการออกใบอนุญาตทั่วไปจะต้องมีการลงนามร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่ายโดยมีการกำหนดระยะเวลาและขอบเขตของสัญญาที่แน่นอน

การอนุญาตให้ใช้สิทธิการออกแบบทางอุตสาหกรรมด้วยวิธีการทำสัญญา จะทำให้ธุรกิจของคุณได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังถือเป็นความสำเร็จนอกเหนือไปจากการจดทะเบียนเพียงอย่างเดียว โดยข้อตกลงในสัญญามักจะครอบคลุมตัวผลิตภัณฑ์ในทุกลักษณะไม่ใช่เฉพาะส่วนที่มองเห็นเท่านั้น

ที่มา : http://www.wipo.int/freepublications/en/sme/498/wipo_pub_498.pdf

